

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
“ENERJİ VE ULAŞTIRMA SEKTÖRLERİNİN
LİBERALİZASYONU VE ÖZELLEŞTİRME
UYGULAMALARI” SEMİNERİ
AÇILIŞ KONUŞMASI

25 EKİM 2005
SWISSOTEL

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Enerji ve Ulaştırma Sektörlerinin Liberalizasyonu ve Özelleştirme Uygulamaları” başlıklı seminerimize hoşgeldiniz.

Serbest pazar ekonomisini benimseyerek, ekonomide liberalizasyon ve dışa açılma yolunda önemli adımlar atmamız ile birlikte özelleştirme uygulamalarına da 1980’li yıllarda başlamıştık. İtiraf edelim ki işte bu son yirmi yıllık sürede liberalizasyon ve özelleştirme yoluyla ekonomimizin sağlamlaştırılmasına yönelik reformları gerçekleştirmekte hayli zorlanmıştık. Türkiye, dünyada özelleştirme uygulamalarına ilk başlayan ülkelerden biri olmasına rağmen geçen yirmi yıla bakıldığında bu alanda genel anlamda başarı sağlayamadık, hatta bizim ardımızdan özelleştirme uygulamalarına başlayan birçok ülkenin de gerisinde kaldık. 1984 yılında 2983 sayılı “Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun”un kabulü ile başlayan özelleştirme uygulamalarının yasal çerçevesinin oluşturulması çalışmaları, 3 Temmuz 2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 5398 sayılı “Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun” ile devam etmiştir. Bütün bunları belirttikten sonra özelleştirme alanında son dönemde atılan büyük adımların önemi daha belirgin bir şekilde ortaya çıkıyor. Daha önce de belirttiğimiz gibi son dönemdeki başarılı özelleştirmeler nedeniyle hükümeti ve ilgili kamu kurumlarını tebrik ediyoruz.

Değerli konuklar,

Hizmetler sektörünün önemli alt sektörlerinden ikisi olan enerji ve ulaştırma sektörlerinin liberalizasyonu ve tam rekabetçi bir ortamda faaliyetlerini sürdürebilmeleri sadece bu sektörlerin performansı açısından değil ülkemiz ekonomisinin tamamı açısından büyük önem taşımaktadır. Enerji ve ulaştırma sektörlerinin serbestleşmesine yönelik uygulamalar ve bu sektörlerde özelleştirme faaliyetleri bir süredir sürmekte. Ancak, Türkiye’de iş ve yatırım ortamı ve AB uyum süreci açısından öne çıkacak olan bu sektörlerde, serbest piyasanın oluşumu sürecinde bazı sorunlar yaşanmakta olduğunu da biliyoruz.

Avrupa Birliği’ne üye olmayı hedeflemiş ve 3 Ekim tarihinde Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerine başlamış bir ülke olarak Türkiye, enerji ve ulaştırma politikalarında ve bu sektörlerimize ilişkin yasal düzenlemelerde, bir taraftan ülkemizin gerçeklerini göz ardı etmezken diğer taraftan ise Avrupa Birliği koşul ve standartlarını göz önünde tutmak durumundadır. Enerji ve ulaştırma alanlarında yapılacak herhangi bir düzenlemenin temel amacı; stratejik açıdan önemli olan sektörü geleceğe hazırlarken, sektöre AB standartlarına uygun bir düzenleme getirerek piyasaların serbestleştirilmesini ve rekabet şartlarının güçlendirilmesini sağlamak olmalıdır.

Türkiye’de, enerji sektöründeki devletçi yapıya ilk aşamada elektrik sektöründe son verilmesi hedefi doğrultusunda, sektörün 1984 yılında yerli ve yabancı özel yatırımcılara açılması gündeme gelmişti, yani liberalizasyon sürecinin aslında ilk uygulanmaya çalışıldığı sektörlerden birisi elektrik sektörüydü. Ancak bu konuda uzun yıllar bir başarı sağlayamadık. 2001 yılında ise bu kez elektrik, doğal gaz ve petrole dayalı rekabetçi serbest piyasa uygulamasına geçişi sağlayacak yasal düzenlemeler peşpeşe gerçekleştirilmeye başlandı. Bu çerçevede, enerji sektöründe, yıllar itibariyle kamu sektörü tarafından gerçekleştirilen üretim, dağıtım ve iletim faaliyetleri, AB direktifleri doğrultusunda yeniden şekillendirilmeye çalışılıyor. Sektörün hukuki yapısı ise enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, sektörde özel kesimin payının artırılması, kamunun yatırımcı ve işletmeci olmaktan ziyade denetim ve

yönetim faaliyetlerindeki etkinliğin çoğaltılması amacıyla yeniden düzenleniyor. Bu amaçla, Türkiye’de üç yılı aşkın bir süredir ulusal enerji mevzuatının AB mevzuatı ile tamamen uyumlaştırılmasına yönelik önemli reformların gerçekleştirilmesi sektörün gündeminde. Bu reformlar aracılığıyla enerji sektörünün rekabete açılarak, özel sektörün serbestçe faaliyet gösterebileceği şeffaf, ayırım gözetmeyen, güvenli enerji teminini sağlayacak ve müşterilerin satıcılarını özgürce seçebileceği bir yapının sağlanması hedeflenmişti.

Ancak, 2001 yılında enerji piyasalarının düzenlenmesi ve serbestleştirilmesi amacıyla çıkarılan 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunları ile konuya ilişkin AB direktiflerini karşılamak yönünde önemli bir adım atılmasına karşın bugün gelinen nokta, kanunlarda belirlenen hedeflerden uzak bir durumda bulunduğumuzu gösteriyor.

Elektrik piyasası kanunu ile öngörülen rekabetçi serbest piyasa yapısının hayata geçirilmesinde önemli bir ilerleme kaydedilemedi. Bu nedenle 2004 yılı Mart ayında Elektrik Enerjisi Sektörü Reformu ve Özelleştirme Strateji Belgesi yayımlanarak, serbest piyasanın oluşturulması için amaçlar belirlenmiş ve takvime bağlanmıştı. Ancak, özelleştirme kapsamına alınmış dağıtım ve üretim işletmelerinin teknik, idari, hukuki ve mali yapısındaki belirsizlikler, planlanan özelleştirmelerin strateji belgesinde belirlenen tarihler içerisinde yapılmasını zorlaştırıyor.

Elektrik sektöründe olduğu gibi, 2001 tarihinde yürürlüğe giren Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile doğal gaz piyasasında rekabetçi bir ortamın yaratılması ve doğal gazın tüketicilere güvenilir ve ekonomik bir şekilde arz edilmesi yoluyla sektörün yeniden yapılandırılması hedeflenmişti. Söz konusu yasa ile BOTAŞ’ın elindeki ithalat lisanslarını özel şirketlere devrederek, 2009 yılına kadar payını yüzde 20’ye düşürmesi amaçlanmıştı. Ancak, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren BOTAŞ’ın pazar payında herhangi bir değişiklik olmadı. Arka arkaya gelen ertelemeler ile doğal gaz piyasası liberalizasyon programının uygulamaya konması gecikti.

Değerli konuklar,

Ulaştırma sektöründe ise çok farklı bir yapı ile karşı karşıya durumdayız. Özellikle demiryolu taşımacılığının Türkiye’nin kendi kaynaklarının kullanılmasıyla geliştirilebileceği dikkate alınarak, 1930-1950 yılları arasında büyük aşamalar kaydedildi. Ancak, güçlü ve kararlı başlangıca ve bütün iyi niyete karşın, deniz, demir, kara ve havayolu ulaştırmacılığında, finansman kaynaklarının yaratılmaması gibi sebeplerden ötürü zaman içinde amaçlanan gelişmeyi sağlayamadığımız açıktır.

Limanlarımızın ise düşük maliyet ve yüksek hizmet performansı ile işletilmesi beklenirken, limanlarda yapısal sorunların yanı sıra işletmeden kaynaklanan yetersizlikler ve sorunların var olduğu da kaçınılmayacak bir gerçek olarak ortadadır. Liman kapasitelerinin eksikliği yanında yanaşma yerleri, rıhtımlar, rıhtım boyları, derinlikler, liman hinterlandı, liman alanlarında hizmet veren araç ve gereçlerde de yetersizliklerle karşı karşıyayız. Ancak, Mersin ve İskenderun limanlarının özelleştirilme süreci içerisinde olmaları ve diğer limanlarımızın da bu sürece dahil olma perspektifi limanlarımızın verimli bir şekilde çalışabilmeleri açısından bizlere ümit vermektedir.

Sivil havacılık sektöründe ise geçtiğimiz dönemde Türkiye içerisindeki uçuşların rekabete açılması ve sivil hava meydanlığı işletmelerinin özel sektöre ihalelerle devredilmesi ile bu sektörün serbestleşmesi açısından önemli bir ilerleme kaydedilmiştir.

Ulaştırma sektörü bir bütün olarak ele alındığında; Türkiye ekonomisinin dinamizmi, ulaştırmanın aldığı biçim ve kendisini yenileme gücü ile doğrudan ilişkili olacaktır. Türkiye

ekonomisinin büyüme perspektifi ve makro ekonomik istikrar ile gelişecek olan ulaştırma sektörümüzde tam rekabetçi bir yapıyı oluşturamazsak ve bu sektöre yatırımları çekemezsek bundan dış ticaret hacmimiz ve dolayısıyla ekonomimiz olumsuz bir şekilde etkilenecektir. Bu bağlamda, ulaştırma alt sistemlerinin birbirine karşı üstünlüklerinin birbirlerini tamamlayacak şekilde kullanılması ile ülke genelinde katma değer oluşumuna büyük katkılar sağlayacağını da belirtmeliyiz.

Sözlerime son vermeden önce hem enerji hem de ulaştırma sektörünün AB müzakere süreci ile uyum sürecinde ön plana çıkacak sektörler olduğunu birkez daha vurgulamak istiyorum. Her iki alanda da önümüzde en büyük engel olarak, tam rekabetçi bir piyasanın kurulamamış olması çıkmakta. Bu sektörlerin liberalizasyonu ve tam rekabetçi olabilmeleri için sürmekte olan çalışmaların önemi, aynı zamanda ülkemizin Avrupa Birliği perspektifi içinde de önem kazanıyor.

Değerli konuklar,

Bugün biraraya gelmemize öncülük eden, TÜSİAD Sanayi, Hizmetler ve Tarım Komisyonu'na ve değerli görüşlerini bizlerle paylaşacak olan katılımcılara teşekkürlerimi sunuyorum. Seminerimizin, enerji ve ulaştırma sektörlerinin liberalizasyonu ve özelleştirme uygulamaları açısından ufuk açıcı olacağını umuyor, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.